

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos
Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: viranomaisohjaus 5.3.2026, VN/7718/2026-STM-1

Lupa- ja valvontaviraston järjestämislain 30 §:n 2 momentin mukainen selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisesta toteutumisesta vuonna 2025

Lapin hyvinvointialue

Johtopäätöksiä valvontahavainnoista saadusta kokonaiskuvasta

Hyvinvointialueen omavalvonnassa toteutumisessa on ollut haasteita. Palveluyksikkökohtaisten omavalvontasuunnitelmien laatiminen on ollut kesken. Hyvinvointialueen valvontayksikön henkilöstöresurssi on ollut heikko terveydenhuollon palvelujen osalta.

Sosiaalityöntekijöiden rekrytoinnissa on ollut haasteita ja lastensuojelunlain mukaisten määräaikojen ja asiakasmäärien noudattamisessa on ollut vaikeuksia.

lakkaiden palveluasumisessa ja päätösten toimeenpanossa on ollut vakavia puutteita.

Hyvinvointialueella on ollut puutteita kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsemisessä.

Toimitilat ovat olleet paikoin puutteellisia.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen

Omavalvonnasta tehtyihin havaintoihin perustuen kaikille hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle on annettu ohjausta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Ohjausta on annettu alueellisten hyvinvointikertomusten ja suunnitelmien laadinnasta, mielenterveyden edistämisestä sekä kuntien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. (Ohjaus.)

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut (pl. psykiatrisen esh)

Lastensuojelunlain noudattamisessa on ollut vaikeuksia. Vaikeuksia on ollut noudattaa sekä käsittelyaikoja että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän asiakasmäärää koskevia säädöksiä. Asian käsittely on kesken. (Ohjaus, valvonta.)

Sosiaalityön järjestämisessä on ollut puutteita. Sosiaalityöntekijän virkoja lastensuojelussa ja perhesosiaalityössä on ollut toistuvia vaikeuksia täyttää.

Sosiaalityöntekijöitä on rekrytoitu käyttäen rekrytointiyrityksiä. Tämä menettely on voinut johtaa kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijalain vastaisiin tilanteisiin ja voinut vaarantaa viranhaltijalta edellytettyä riippumattomuutta. Asian käsittely on kesken. (Valvonta.)

Valvontayksikkö on tarkastanut kattavasti Lapin alueen lastensuojelulaitoksia ja ammatillisia perhekoteja. Havaittuihin puutteisiin on omavalvonnallisesti reagoitu tarpeenmukaisilla tavoilla. (Tarkastuskertomus.)

Lastensuojelussa on ollut puutteita rajoitustoimenpiteisiin liittyvässä osaamisessa. Puutteita on ollut yhteydenpidon ja liikkumisvapauden rajoittamista koskevien lastensuojelulain säädöksiä noudattamisessa. Edelleen selvitettävänä on yksityisessä sijaishuoltoyksikössä ja lastensuojelussa olevat haasteet tunnistaa päätöksentekotarve puhelimen haltuunotosta. (Kantelu, valvonta.)

Yhteistyöstä on ollut hyviä kokemuksia. Lasten ja nuorten mielenterveyden hoidon ja sosiaalihuollon mielenterveystyön työnjaon kehittämisen osalta erilaisesta yhteistyöstä kunnan ja hyvinvointialueen toimijoiden kesken on hyviä kokemuksia. (Ohjaus.)

Koululääkäritilanteessa on ollut paikoin puutteita. Yksittäisessä kunnassa koululääkäritilanne oli lukuvuonna 2024–2025 haastava eivätkä 1. luokan oppilaat ole osassa kouluja käyneet määräaikaistarkastukseen kuuluvalla lääkärin vastaanotokäynnillä. Haasteita on ollut myös 5. ja 8. luokan lääkärikäyntien toteuttamisessa. (Valvonta.)

Työikäisten sosiaalipalvelut

Sosiaalityön järjestämisessä on ollut puutteita. Sosiaalityöntekijöitä on rekrytoitu rekrytointiyritysten kautta myös aikuissosiaalityön tehtäviin. Tämä menettely on voinut johtaa kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijalain vastaisiin tilanteisiin ja voinut vaarantaa viranhaltijalta edellytettyä riippumattomuutta. Asian käsittely on kesken. (Valvonta.)

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelut

Psykologipalvelujen järjestämisessä on ollut vaikeuksia. Hyvinvointialueella on edelleen ollut vaikeutta järjestää opiskeluhuollon psykologipalvelut lakisääteisten enimmäisaikojen puitteissa eikä oppilas- ja opiskeluhoitolaissa säädetty psykologipalvelujen henkilöstömitoitus toteutunut kaikkialla hyvinvointialueella. Psykologien saatavuudessa haasteita. Hyvinvointialue ei ole saanut rekrytoitua psykologeja riittävästi, ja on tästä syystä hankkinut psykologipalveluja ostopalveluna. (Valvonta.)

Vammaisten henkilöiden palvelut

Ei valvontahavaintoja.

Iäkkäiden sosiaalihuollon palvelut

Iäkkäiden palveluasumisessa on ollut vakavia puutteita. Hyvinvointialue on järjestänyt ja tuottanut iäkkäiden asumispalveluja entisen psykiatrisen sairaalan tiloissa, joissa on ollut sellaisia puutteita ja epäkohtia, jotka ovat vaarantaneet tai voineet vaarantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä palvelujen hyvää laatua. Tilojen poistumisturvallisuudessa on myös todettu vakavia puutteita. (Valvonta.)

Päätösten toimeenpanossa on ollut puutteita. Hyvinvointialue ei ole kyennyt toimeenpanemaan kaikkia iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen palvelupäätöksiä laissa määritellyssä kolmen kuukauden määräajassa. (Valvonta.)

Perusterveydenhuollon avo- ja vuodeosastohoito sekä suun terveydenhuolto

Hyvinvointialueella on alueellisia eroja yhteydensaamisessa terveystieteiden keskuksien, hoidon tarpeen arvioinnissa ja vastaanottoajan saamisessa. (Valvonta.)

Omavalvonnassa on ollut puutteita. Hyvinvointialue on hankkinut suun terveydenhuollon palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta. Hyvinvointialue ei ole varmistanut, että sillä on järjestämistä vastuu huolehtimiseksi tietoa ulkoistettujen hammashoidon yksiköiden jonotilanteesta. Suun terveydenhuollon ulkoistettujen palveluiden omavalvonta ei ole toteutunut kaikilta osin lainsäädännön edellyttämällä tavalla. (Valvonta.)

Suun terveydenhuollossa hoitoon pääsy ei toteudu alueella yhdenvertaisesti. Tähän vaikuttaa henkilöstövaje, joka koskee sekä hammaslääkäreitä että hammashoitajia. (Valvonta, kantelu.)

Kotihoidon henkilöstön alueellisessa saatavuudessa on ollut puutteita ja ajoittain on jouduttu käyttämään vuokratyövoimaa. Hyvinvointialueen omavalvonnassa on havaittu, että perehdyttämisessä on ollut puutteita. Hyvinvointialue jatkaa toiminnan valvontaa. (Valvonta, kantelu.)

Somaattinen erikoissairaanhoito

Hyvinvointialueella on ollut puutteita kiireettömään erikoissairaan hoitoon pääsemisessä. (Valvonta.)

Ensihoito ja päivystys

Valvontaviranomainen on katsonut aiheelliseksi selvittää, **tehdäänkö ensihoidossa ja päivystyksessä tarvittaessa sosiaalihuoltolain mukainen ilmoitus** sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä, joka ei itse kykene vastaamaan huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan. (Valvonta.)

Hyvinvointialueella **on ryhdytty päivittämään toimintaohje potilaan itsemääräämisoikeuden rajoittamistoimenpiteistä somaattisilla osastoilla.** (Valvonta.)

Omavalvonta ja valvonta

Hyvinvointialueen valvontayksikön laatimat omavalvontaohjelman lakisäätteiset raportoinnit ovat monipuolisia ja asianmukaisia sekä nostavat esiin omavalvonnan keskeisiä havaintoja ja kehittämistarpeita. Ne on julkaistu hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Hyvinvointialueella ei ole laadittu kattavasti omavalvontasuunnitelmia. Verkkosivuilta puuttuvat edelleen omavalvontasuunnitelmat muilta paitsi ikääntyneiden, vammaisten sekä mielenterveys ja riippuvuuspalveluista. Terveystenhuollon palveluyksikköjen omavalvontasuunnitelmia ei ole julkaistu Lapin hyvinvointialueen verkkosivuilla lainkaan. Edelleen selvitettävänä on terveydenhuollonpalvelujen omavalvonta. (Ohjaus.)

Tarkastustoiminnassa on ollut puutteita. Sosiaalihuollon tarkastuskertomusten laatu on parantunut, on annettu ohjausta ja toteutettu jatkovalvontaa, kuvattu suunnitellut jatkotoimet ja aikataulut sekä hyvistä käytännöistä on jaettu tietoa valvontakäynnellä. Myös terveydenhuollon tarkastuskertomusten laatu on parantunut, mutta niitä on tullut huomattavasti vähemmän kuin aiemmin, ja ne ovat kohdistuneet vain perusterveydenhuoltoon. Yhtään tarkastuskertomusta ei ole erikoissairaanhoidosta tai hammashoidosta. Hyvinvointialueen valvontayksikön terveydenhuollon valvonnan henkilöstöresurssit ovat olleet vähäiset. Kaikkia vakansseja ei ole saatu täytettyä hyvinvointialueen säästöjen takia. Tästä syystä terveydenhuollon toiminnan ja toimintayksikköjen tarkastaminen ollut hyvin vähäistä. (Valvonta, tarkastuskertomus.)

Muistutusten käsittelyssä on ollut puutteita. Hyvinvointialueella on ollut jatkuvia vaikeuksia antaa asiakkaille ja potilaille vastauksia näiden tekemiin muistutuksiin sekä valvontaviranomaisen muistutuskäsittelyyn siirtämiin kanteluihin. Viivästykset ovat jatkuneet myös vuonna 2026. (Kantelu, valvonta.)

Saamelaiden kielellisten oikeuksien kehittäminen. Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palvelujen kehittäminen, muun muassa digitaalisten palvelujen kehittäminen ja uudelleen organisoiminen on ollut mittavaa. Puutteena on saamenkielisten, erityisesti inarin- ja koltansaamenkielisten työntekijöiden saatavuus. (Valvonta.)

Toimitilat ovat olleet paikoin puutteellisia. Hyvinvointialueen omissa ikääntyneiden, vammaisten sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palveluissa on vanhoja ja huonokuntoisia, osin sisäilmaongelmaisia toimitiloja sekä asuntoja, jotka eivät vastaa nykyisiä vaatimuksia. (Valvonta.)

Hallintomenettelyllisessä osaamisessa on ollut puutteita. Haasteita on ollut asiakirjojen luovuttamismenettelyssä, kuulemismenettelyssä sekä asioiden kuten oikaisuvaatimuksen, päätöksen ja asiakasmaksun (alentaminen, perimättä jättäminen) viivytyksettömästä käsittelystä. (Kantelu, valvonta.)

Lisätietoja antavat tarvittaessa ryhmäpäällikkö Sari Vainikainen ja sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Sari Husa, puh. 0295 254 000 (vaihde).

Ratkaistu: 29.04.2026
Ratkaisija: Oresmaa Niina (LVV)
Virka-asema: Yksikön päällikkö
Esittelijät:
Vainikainen Sari (LVV), Ryhmäpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihde: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi